

VVSG Lerend netwerk lokale voedselstrategie

Duurzame & gezonde voeding

17.11.2021

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaanderen
is open ruimte

vvsg

Op 17 november 2021 hebben we ingezoomd op gezonde en duurzame voeding.

Inhoudstafel

1. Opzet	3
2. Presentaties	3
Voedselbeleid op school. Welke ondersteuning kan een lokaal bestuur opnemen? – Jolien Plaete, Gezond Leven	3
De keten duwen naar duurzame voedsel-en eiwittransitie. – Amy Verbeke en Ariane Louwaeye, Mosquito In The Room	6
Eiwitstrategie, wat is dat? En hoe kan een lokaal bestuur hier mee aan de slag? – Sofie Verhoeven, Stad Gent	7
Meer info en bronnen	9

1. Opzet

De sessie duurt twee uur. Elke van de drie organisaties heeft +- 20 minuten de tijd gekregen om hun thema te brengen. De rest van de tijd is besteedt aan vragen van de deelnemers. Het lerend netwerk werd opgenomen, je kan de opnames via [deze link](#) herbekijken.

2. Presentaties

Voedselbeleid op school. Welke ondersteuning kan een lokaal bestuur opnemen? – Jolien Plaete, Gezond Leven

Voedingsdriehoek

- Sinds kort geeft de voedingsdriehoek niet alleen de richting naar gezonde, maar ook naar milieuverantwoorde voedingspatronen.
- De voedingsdriehoek werkt volgens drie uitgangspunten:
 - eet in verhouding meer plantaardige dan dierlijke voeding
 - eet en drink zo weinig mogelijk lege calorieën
 - vermijd voedselverlies en matig je consumptie

Stappenplan gezonde school

Om tot een voedingsbeleid op school te komen is het belangrijk dat je stap voor stap te werk gaat en niet van vandaag op morgen bepaalde projecten/afspraken/acties rond voeding gaat invoeren zonder dat je draagvlak hebt, zonder dat je weet in hoeverre die relevant zijn voor de specifieke situatie op school, ... Stap voor stap een voedingsbeleid opzetten toegepast voor een specifieke school kan je doen aan de hand van het stappenplan van gezonde school; Zie stappen plan presentatie.

Gezondheidsmatrix

Waarvoor gebruik je de gezondheidsmatrix? Om eerst en vooral in kaart te brengen wat jullie al doen rond voeding. En vervolgens zal je zien op welke strategieën je nog te weinig inzet, en waarrond je dus nog acties moet opzetten. Je kan de matrix invullen per thema (voeding) of per subthema (vb. enkel voor dranken en tussendoortjes). Meer info via de presentatie.

Succesfactoren

- Leerlingenparticipatie
- Deskundigheid
- Samenwerking
 - Met ouders
 - Met extern partners, o.a. gemeentes

Rol lokale bestuur

- Het lokaal bestuur is nauw verbonden met het onderwijs in de gemeente of stad. Als aanbieder van gemeentelijk onderwijs, of als ondersteuner van het lokale onderwijs (vanuit het flankerende onderwijsbeleid).
- Samenwerking met andere beleidsdomeinen zorgt voor een win-win!
- Samen met de gezondheidsmedewerker kan je werken aan een gezond flankerend onderwijsbeleid dat inzet op die belangrijke mix van acties (zowel op het vlak van educatie, omgevingsinterventies, afspraken & regels en zorg & begeleiding).
- Vaak ook opgenomen in het bestuursakkoord van een gemeente.
- Ook terug te vinden in het strategisch plan 'De Vlaming leeft gezonder tegen 2025'.
- Doelstelling 17 van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.
- Samenwerkingen opzetten met andere externe partners zoals het Logo, het Centrum voor geestelijke gezondheidszorg (CGG), de Pedagogische Begeleidingsdiensten of Moev (De vroegere Stichting Vlaamse Schoolsport).
- Gezondheidsmatrix
 - Educatie
 - Informeren omtrent voedingsdriehoek
 - Motiveer scholen om aan de slag te gaan met leerlijn voeding
 - Informeer omtrent educatief materiaal: Lekker gezond, de Proefkampioen, de Waterpas, informatiedossiers
 - Omgevingsinterventies
 - de engagementsverklaring rond gezonde dranken en tussendoortjes en het charter voor gezonde, evenwichtige en duurzame schoolmaaltijden.
 - Snack & Chill. Met dit project ga je stap voor stap naar een gezellige en gezonde snackbar op school.
 - De gemeente kan deelnemende scholen ondersteunen op financieel (nl. subsidies voor het aanbieden van gezonde dranken en tussendoortjes) en logistiek of administratief vlak (bv. transport regelen van leverancier naar de scholen, gezamenlijke bestellingen regelen, inschrijvingen op zich nemen, ...).
 - Oog voor Lekkers, een project rond groenten, fruit en/of melk op school.
 - Stimulerende interventies inzetten om fysieke voedselomgevingen mee vorm te geven. Bijvoorbeeld boerenmarkt aan de school. Meer info zie studie "voedselomgeving in kaart en beeld"
 - Afspraken en regels
 - afspraken met de school over het voedingsaanbod, en voorzie gemeentelijke subsidies voor het aanbieden van gezonde schoolmaaltijden, gezonde broodjes, en gezonde dranken en tussendoortjes op school
 - Werk vanuit de gemeente samen met lokale fruitleveranciers om fruit aan te bieden op de scholen in de gemeente, eventueel in kader van het project Oog voor Lekkers of Snack & Chill
 - Zorg en begeleiding

- Werk samen met diëtisten die individuele of groeps sessies kunnen geven op school rond gezonde voeding en eetgedrag. Je Logo helpt je graag aan contactgegevens

Hulpmiddelen

- De instrumenten van Gezonde Gemeente, de gezondheids- of welzijnsmedewerker en partners uit de gezondheids- en welzijnssector (vb. het Lokaal Gezondheidsoverleg of Logo) kunnen het lokaal bestuur alvast ondersteunen (om het flankerende onderwijsbeleid verder vorm te geven en zo) te komen tot gezondere leerlingen, studenten en personeelsleden in de gemeente. En ook omgekeerd vanuit het domein 'flankerend onderwijsbeleid' én 'Brede School' kan de gemeente bijdragen aan de doelstelling van gezondere inwoners. Een duidelijke winwinsituatie dus!
- De preventieve gezondheidssector ontwikkelde de voorbije jaren heel wat nuttige preventiemethodieken die zowel het lokaal bestuur als andere publieke en private organisaties ondersteunen om een integraal gezondheidsbeleid uit te werken. Met Gezonde Gemeente biedt het Logo (Lokaal Gezondheidsoverleg) Steden en Gemeenten (VVSG), ondersteuning aan lokale besturen voor een integraal preventief gezondheidsbeleid. Het lokale onderwijsbeleid haalt hier mee winst uit.
- Als lokaal bestuur kan je bij je Logo terecht voor coaching over een beleidsmatige aanpak van een preventief gezondheidsbeleid. Van een goede analyse van de beginsituatie over het bepalen van prioriteiten en doelstellingen, het uitwerken en uitvoeren van acties tot het evalueren en bijsturen ervan. Ze geven je ook advies over projecten, materialen en potentiële partners.
- De scholen in jouw gemeente kunnen inzetten op een preventief gezondheidsbeleid. Ze kunnen hiervoor aan de slag met de materialen van Gezonde School.
 - Gezonde School hanteert dezelfde principes als Gezonde Gemeente, wat ervoor zorgt dat de afstemming tussen het lokaal bestuur en de school gemakkelijk verloopt.
- Gezond Leven ontwikkelde een fiche waarmee ze jou en je collega's inspireren om gezondheid op een meer integrale manier op te nemen in het gemeentelijke meerjarenplan of later in een aanpassing ervan. Dat kan je doen door gemeenschappelijke doelstellingen te formuleren die je acties meer slagkracht en legitimiteit geven. Met gezamenlijke doelstellingen versterk je de werking van de verschillende betrokken beleidsdomeinen.

De keten duwen naar duurzame voedsel-en eiwittransitie. – Amy Verbeke en Ariane Louwaeye, Mosquito In The Room

Intro

Het doel van Mosquito In The Room is om "duurzame eiwitkeuzes te stimuleren", waarbij ze de brug maken tussen gezondheid en duurzaamheid.

Eiwitbronnen

- Veranderen naar Dierlijk 40 %, Plantaardig 60 % (nu omgekeerd)
 - Richtlijnen GreenDish 2050 (obv Eat lancet rapport), Richtlijnen Gezond Leven
 - Mix van mogelijkheden
 - Minder dierlijk, anders dierlijk, meer plantaardig: hybride producten, vaker vegetarisch, ...

Waarom

- CO2: Ons voedselsysteem veroorzaakt 30% van de globale broeikasgasemissie. De helft daarvan komt van de productie van vlees en vis. Aan dit tempo schieten we volledig voorbij aan de klimaatdoelstelling van 1,5 °C.
- De afgelopen 40 jaar daalde de globale biodiversiteit met 68%.
- De veeteelt is verantwoordelijk voor 90% van de ontbossing van het Amazone gebied.
- Wereldwijd zijn er 2 miljard mensen overvoed en 1 miljard ondervoed. In Europa sterven er jaarlijks 1 miljoen mensen door een ongezond eetpatroon. En een hoge consumptie van rood en bewerkt vlees verhoogt het risico op kanker.
- De landbouw gebruikt 70% van onze totale zoetwatervoorraad, waarvan 50% voor de veeteelt.
- 35% van de totale landoppervlakte wordt gebruikt voor landbouw, waarvan 80% voor de veeteelt

Vlaanderen

- Vlaamse eiwitstrategie
 - Vlaamse overheid departement Landbouw & Visserij
- Green Deal Eiwitshift
 - Vlaamse overheid, departementen: Omgeving, Landbouw & Visserij, Zorg & Gezondheid
 - Vlaams Instituut Gezond Leven
 - KULeuven & U Gent
 - Next Food Chain, The Shift
 - Green Deal Eiwitshift loopt van 2021 tot 2024. Je kan je nog steeds aansluiten.

Wat kan je als lokaal bestuur doen ?

- Stad Brugge verwerkt de doelstellingen van de Green Deal Eiwitshift in het raamcontract stadscatering (broodjes, stadsrefter, ...)
- Stad Gent werkt aan de eiwitshift in het kader van de Cool Food pledge om in de periode 2019-2030 een reductie van broeikasgassen met 25 % te realiseren bij de schoolmaaltijden.
- In Brussel is er het goodfood label voor catering en horeca zaken. Daarbij wordt ook ingezet op de eiwitshift.
- In de duurzame aanbestedingen aandacht besteden aan een betere mix van plantaardige en dierlijke eiwitten
 - Ook Lokale evenementen in die richting duwen
- Eigen gronden inzetten voor voedselprojecten
 - Leuven steunt op die manier bijvoorbeeld o.a.
 - Teelt soja voor zowel dierlijke als menselijke consumptie, een alternatief voor geïmporteerde soja, dat nog steeds een belangrijke motor blijft achter ontbossing.
 - Teelt van lupinen en voedererwten als voeding voor de lokale varkenskwekerij
 - Teelt eiwitrijke granen telen voor het bakken van een toekomstig nieuw streekproduct
 - Teelt van erwten, linzen en kikkererwten
- Burgers stimuleren
 - Veggiechallenge, Dagen zonder vlees, Donderdag veggiedag

Eiwitstrategie, wat is dat? En hoe kan een lokaal bestuur hier mee aan de slag? – Sofie Verhoeven, Stad Gent

- Intro
 - Donderdag veggiedag ism EVA vzw opgericht in 2009
 - 40 % Gentenaars 1 keer per week veggie
- Hoe gaan we verder ?
 - Eiwitstrategie
 - Input # Gentse actoren (universiteit, hoge scholen, organisaties, middenveld)
 - Consumptie en productie
 - 1 verhaal, geen kampen
 - Participatief platform
 - <https://participatie.stad.gent/nl-BE/folders/degentsegreenbowl>
 - Doelstellingen
 - Tegen 2030 verhouding dierlijke/plantaardige 40/60
 - Betere toegang tot duurzame eiwitten
 - Verhoogde competenties bij consumenten
 - Verhoogd draagvlak voor duurzame eiwitten
 - Tegen 2030 is Gent toonbeeld van duurzame eiwitproductie

- Duurzamere productie van dierlijke eiwitten
 - Meer productie plantaardige eiwitten
 - Ontwikkeling en implementatie van innovatieve kwalitatieve eiwitbronnen
- Tegen 2025 voldoende data uit monitoringsysteem om te verfijnen en keuzes te maken

Meer info en bronnen

1. Verslagen presentaties en opnames lerend netwerk via www.vvsg.be/opleidingen/lerend-netwerk-lokaal-voedselbeleid-korteketen
2. Meer info over de VVSG werking rond voedsel via www.lokalevoedselstrategie.be
3. Praktijkvoorbeelden voedselbeleid lokale besturen via www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/praktijkvoorbeelden
4. www.gezondeschool.be, www.gezondleven.be/settings/gezondeschool/een-voedingsbeleid-op-school/op-weg-naar-een-voedingsbeleid, <https://www.gezondleven.be/settings/gezondeschool/een-voedingsbeleid-op-school/op-weg-naar-een-voedingsbeleid>, <https://www.gezondleven.be/settings/gezondeschool/een-voedingsbeleid-op-school/op-weg-naar-een-voedingsbeleid>, <https://www.gezondleven.be/settings/gezondeschool/een-voedingsbeleid-op-school/op-weg-naar-een-voedingsbeleid>, <https://www.gezondleven.be/settings/gezondeschool/een-voedingsbeleid-op-school/op-weg-naar-een-voedingsbeleid>, <https://www.gezondleven.be/settings/gezondeschool/een-voedingsbeleid-op-school/op-weg-naar-een-voedingsbeleid>, https://omgeving.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/20211008_Rapport%20Voedselomgevingen%20in%20kaart%20en%20beeld_AR-GL-Let%20Us_compr.pdf,
5. <https://eatforum.org/>
6. <https://mosquitointheroom.be/portfolio-item/eiwitwijzer/>
7. <https://greendish.com/greendish-2050-guidelines/>
8. <https://omgeving.vlaanderen.be/green-deal-eiwitshift>

Ben je een lokaal bestuur dat rond voedselbeleid of een voedselstrategie wil werken ? Stuur een mail naar steven.desair@vvsg.be.

VVSG

VVSG vzw • Bischoffsheimlaan 1-8 • 1000 Brussel • T +32 2 211 55 00
info@vvsg.be • www.vvsg.be

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaanderen
is open ruimte